

STILET E TË NXËNIT NË MËSIMNXËNIEN DHE MËSIMDHËNIEN E GJUHËS SË HUAJ ANGLEZE NË ARSIMIN PARAUNIVERSITAR

MSc. Elton Gjurra

Departamenti i Pedagogjisë dhe Psikologjisë
Fakulteti i Shkencave Sociale, Universiteti i Tiranës
E-mail: elton_gjurra.fshsstudent@unitir.edu.al

PËRMBLEDHJE

Ky punim synon të theksojë rëndësinë e stileve të të nxënës gjatë procesit të mësimdhënies dhe mësimnxënies së gjuhës së huaj angleze në arsimin parauniversitar të Shqipërisë. Në këtë studim, stilet e të nxënës, përfshijnë kryesisht nxënien pamore, dëgjimore, të shkrim-leximit dhe nxënien kinestetike. Këto stile të të nxënës luajnë një rol shumë të rëndësishëm në mësimdhënien dhe mësimnxënien bashkëkohore të gjuhës së huaj angleze. Hipoteza e këtij punimi paraqet kombinimin e stileve të të nxënës duke nxitur, lehtësuar dhe përmirësuar mësimdhënien me në qendër nxënësin, mësimdhënie e diferencuar dhe mësimdhënien me bazë kompetencat kyçe të të nxënës.

Fokusi i këtij studimi është analiza e stileve të të nxënës në mësimdhënien dhe mësimnxënien e gjuhës angleze në Shqipëri krahasuar me vende të ndryshme të botës. Ky studim trajton problematikat dhe sfidat kryesore të mësimdhënies dhe mësimnxënies së gjuhës angleze në arsimin parauniversitar shqiptar. Gjithashtu, në këtë punim përshkruhet rëndësia dhe ndikimi i faktorëve, aktorëve dhe kontekst arsimor shqiptar mbi cilësinë e mësimin të gjuhës angleze. Në këtë studim përfshihen metodat e përziera të kërkimit shkencor. Punimi përfshin të dhëna sasiore nëpërmjet pyetësoreve me nxënës dhe të dhëna cilësore nëpërmjet një studimi rasti në mësuesi. Konkluzionet theksojnë qasjen e mësimdhënies me në qendër nxënësin duke e përgatitur nxënësin me njohuritë dhe aftësitë e duhura për jetën e përditshme qytetare dhe ofrojnë disa zgjidhje të mundshme në praktikimin e stileve të nxënës bazuar në kontekstin e arsimit parauniversitar shqiptar.

Fjalët çelës: stilet e të nxënës, stili pamor, stili dëgjimor, stili i shkrim-leximit, stili kinestetik, mësimdhënie me në qendër nxënësin, mësimdhënie bashkëkohore, mësimdhënie me bazë kompetencat kyçe, mësimnxënie, kontekst arsimor, kurrikula, gjuhë e huaj angleze, mësimdhënie e diferencuar, mjedis shkollor miqësor për nxënësin, mësimdhënie bazuar në kompetencat kyçe të të nxënës, mundësi për mësimnxënie, mjete didaktike etj..

ABSTRACT.

This paper aims to emphasize the importance of learning styles in the teaching and learning of English as a Foreign Language (EFL) in the Albanian pre-university education. The learning styles discussed in this study include the visual, auditory, read/write learning, and kinesthetic learning styles. These learning styles play a significant role in contemporary approaches to teaching and learning English as a Foreign Language. The main hypothesis of this paper is that combining different learning styles can stimulate, facilitate, and enhance student-centered teaching, differentiated instruction and competency-based learning.

The focus of this study is the analysis of learning styles in English language teaching and learning in Albania, compared with practices in other countries. The study examines the main problems and challenges associated with teaching and learning English in Albanian pre-university education. It also explores the importance and influence of various factors, actors, and the Albanian educational context on the quality of the English language learning. The research employs a mixed-methods approach, combining quantitative data collected through student surveys with qualitative data derived from a case study of a pedagogical experience. The findings highlight the importance of student-centred teaching approach that equips learners with the knowledge, skills and competences necessary for everyday life and active citizenship. The study also offers practical recommendations for implementing learning styles effectively within the context of Albanian pre-university education.

Keywords: Learning styles, visual style, auditive style, read-write style, kinesthetic style, student-centred teaching, contemporary teaching, key competency based teaching, learning, educational context, curriculum, English Foreign Language, differentiated teaching, friendly school's environment for children, teaching based on the key competencies of learning, opportunities for learning, didactic means etc..

1. Hyrje

Në këtë studim do të trajtohen stilet e të nxënit në mësimnxënien dhe mësimdhënien e gjuhës së huaj angleze në arsimin parauniversitar. Stilet kryesore të të nxënit, që trajtohen në këtë punim shkencor, janë: stili vizual, stili dëgjimor, stili verbal i leximit/shkrimit dhe stili kinestetik. Ky punim paraqet në terma praktikë se si mund të zhvillojmë një proces mësimor gjithëpërfshirës nëpërmjet aktiviteteve mësimore që përfaqësojnë këto stile të të nxëni. Stilet e të nxënit janë të lidhura ngushtësisht me aktivitetet mësimore, të cilat forcojnë mësimdhënien me në qendër nxënësin. Në këtë mënyrë sigurohet një mësimdhënie sa më cilësore dhe gjithëpërfshirëse nga ana e mësuesve.

Studimi i stileve të të nxënit ka zënë një vend të rëndësishëm në kërkimet

bashkëkohore të pedagogjisë dhe të mësimdhënies së gjuhëve të huaja. Në kontekstin e mësimi të gjuhës angleze në arsimin parauniversitar, ku nxënësit paraqesin dallime të shumta në mënyrën e përvetësimit, përpunimit dhe përdorimit të informacionit, njohja e stileve të të nxënës konsiderohet një element thelbësor për planifikimin e proceseve efektive të mësimdhënies dhe mësimnxënies. Studiues të ndryshëm argumentojnë se përshtatja e metodave pedagogjike me karakteristikat individuale të nxënësve mund të ndikojë pozitivisht në motivimin, përfshirjen dhe arritjet e tyre akademike (Oxford, 2003).

Një ndër modelet që trajton stilet e të nxënës është modeli i Fleming (2001), i njohur si modeli VARK, i cili klasifikon nxënësit sipas preferencave të tyre shqisore si: *vizual* ose *pamor* (visual); *dëgjimor* (auditory); *lexues/shkrues* (read/write); *kinestetikë* ose *të lëvizjes* (kinesthetic). Ky model ka gjetur përdorim të gjerë në mësimdhënien e gjuhës angleze, pasi ndihmon mësuesit të diversifikojnë strategjitë dhe materialet didaktike. Modeli i Flemingut jep një kontribut shumë të madh në lidhje me gjithëpërfshirjen e nxënësve në klasë. Gjithëpërfshirja është një veçori e shkollës së shekullit të njëzetë e një dhe luan një rol shumë të rëndësishëm në edukimin e brezave të rinj. Gjithashtu, nxënësit fitojnë njohuri dhe aftësi jo vetëm shkencore, por edhe aftësi dhe njohuri qytetare e shoqërore.

Synimi i këtij punimi është që të ndahen e të shkëmbehen përvoja dhe eksperiencia pedagogjike në lidhje me arsimin gjithëpërfshirës nëpërmjet stileve të të nxënës dhe aktiviteteve mësimore që lidhen me to. Stilet e të nxënës përfaqësojnë një grup sjelljes dhe qëndrimesh që ndikojnë në mënyrën se si nxënësit mësojnë në ambientet shkollore. Për më tepër, stilet e të nxënës përfshijnë disa mënyra me anë të të cilave nxënësit përdorin shqisat e tyre gjatë gjithë procesit të të mësuarit për të fituar njohuri dhe aftësi të reja. Në këtë punim do të paraqiten disa mënyra praktike të mbarëvajtjes së procesit mësimor të gjuhës së huaj angleze në veçanti dhe të funksionimit të rolit të shkollës në edukimin bashkëkohor në përgjithësi. Literatura e përfshirë në pjesën teorike të këtij punimi përmban autorë të ndryshëm të pedagogjisë bashkëkohore.

2. Shqyrtimi i literaturës

Mësimdhënia dhe mësimnxënia e gjuhës së huaj angleze në arsimin parauniversitar përbëjnë një ndër fushat më të studiuara të pedagogjisë bashkëkohore, për shkak të rolit të rëndësishëm që gjuha angleze luan në komunikimin global, zhvillimin akademik dhe integrimin socio-kulturor të individëve. Në këtë kontekst, studiuesit kanë vënë në dukje se nxënësit nuk mësojnë në të njëjtën mënyrë dhe me të njëjtin ritëm, por shfaqin preferenca të ndryshme në përvetësimin, përpunimin dhe përdorimin e informacionit. Këto dallime individuale njihen në literaturë si stile të të nxënës dhe konsiderohen

faktorë me ndikim në efektivitetin e procesit mësimor (Oxford, 2003).

Literatura ndërkombëtare sugjeron se njohja dhe marrja në konsideratë e stileve të të nxënësve mund të ndihmojë mësuesit në projektimin e praktikave pedagogjike më efektive, të cilat i përgjigjen nevojave dhe karakteristikave të ndryshme të nxënësve (Kolb, 1984; Reid, 1987). Për këtë arsye, shqyrtimi i literaturës mbi stilet e të nxënësve paraqet rëndësi të veçantë për kuptimin e rolit të tyre në mësimnxënien dhe mësimdhënien e gjuhës angleze në arsimin parauniversitar.

Paraqitja e problemit: Një nga sfidat kryesore në mësimdhënien e gjuhës së huaj angleze është heterogjeniteti i nxënësve brenda klasës. Nxënësist ndryshojnë jo vetëm për nga niveli i njohurive gjuhësore, por edhe për nga mënyrat e perceptimit, organizimit dhe përpunimit të informacionit. Në praktikën arsimore, shpesh përdoren metoda të standardizuara të mësimdhënies, të cilat nuk arrijnë të adresojnë në mënyrë të barabartë nevojat individuale të të gjithë nxënësve (Brown, 2007). Sipas Dunn (1993), mospërputhja ndërmjet metodave të mësimdhënies dhe preferencave të nxënësve mund të ndikojë negativisht në motivimin, angazhimin dhe rezultatet e të nxënësve. Në rastin e mësimin të gjuhës angleze, kjo problematikë bëhet edhe më e dukshme për shkak të kompleksitetit të aftësive që kërkon përvetësimi i një gjuhe të huaj, si: *dëgjimi, të folurit, leximi dhe shkrimi*.

Nga ana tjetër, literatura shkencore paraqet debate lidhur me vlefshmërinë empirike të teorive të stileve të të nxënësve. Disa autorë argumentojnë se nuk ka prova të mjaftueshme që vërtetojnë se përshtatja e mësimdhënies sipas stileve individuale përmirëson drejtpërdrejt rezultatet akademike (Pashler et al., 2008). Kjo situatë krijon nevojën për analiza të mëtejshme teorike dhe empirike mbi rolin e stileve të të nxënësve në mësimdhënien e gjuhës angleze.

Konteksti i problemit: Zhvillimet bashkëkohore në pedagogji kanë zhvendosur fokusin nga mësimdhënien e orientuar te mësuesi drejt qasjeve të përqendruara te nxënësi. Në këtë kuadër, njohja e karakteristikave individuale të nxënësve është bërë një element i rëndësishëm për organizimin e procesit mësimor (Tomlinson, 2014). Në arsimin parauniversitar, klasat karakterizohen nga diversiteti i madh i nxënësve për sa i përket aftësive, interesave, motivimit dhe stileve të të nxënësve. Për këtë arsye, shumë studiues kanë argumentuar se mësuesit duhet të përdorin strategji të diferencuara që mundësojnë pjesëmarrjen aktive të të gjithë nxënësve në procesin e të nxënësve (Richards & Rodgers, 2014).

Në fushën e mësimdhënies së gjuhëve të huaja, Reid (1987) identifikoi stile të ndryshme perceptuese, duke përfshirë stilet vizuale, dëgjimore, kinestetike dhe taktike. Në mënyrë të ngjashme, Fleming (2001) zhvilloi modelin VARK, i cili kategorizon nxënësit sipas preferencave të tyre për marrjen dhe përpunimin e

informacionit.

Ndërkohë, teoria e të nxënit përmes përvojës e Kolb (1984) thekson se individët përvetësojnë njohuritë në mënyra të ndryshme bazuar në kombinimin e përvojës konkrete, reflektimit, konceptualizimit abstrakt dhe eksperimentimit aktiv. Këto qasje teorike kanë ndikuar ndjeshëm në zhvillimin e metodave bashkëkohore të mësimdhënies së gjuhës angleze.

3. Rëndësia e studimit

Studimi i stileve të të nxënit ka rëndësi teorike dhe praktike për arsimin parauniversitar. Në aspektin teorik, ai kontribuon në kuptimin e dallimeve individuale që karakterizojnë procesin e të nxënit dhe ndihmon në pasurimin e njohurive pedagogjike mbi mënyrën se si nxënësit ndërtojnë dhe zhvillojnë kompetencat gjuhësore.

Në aspektin praktik, njohja e stileve të të nxënit mund t'u mundësojë mësuesve të gjuhës angleze të hartojnë aktivitete më gjithëpërfshirëse dhe më të larmishme. Oxford (2003) argumenton se ndërgjegjësimi për stilet e të nxënit ndihmon në përzgjedhjen e strategjive mësimore që rrisin përfshirjen aktive të nxënësve dhe përmirësojnë efektivitetin e procesit të të nxënit.

Gjithashtu, studimi është i rëndësishëm për zhvillimin profesional të mësuesve, pasi i ndihmon ata të kuptojnë më mirë nevojat individuale të nxënësve dhe të krijojnë mjedise mësimore fleksibël, motivuese dhe të orientuara drejt nxënësit (Tomlinson, 2014).

Në një kohë kur sistemet arsimore synojnë rritjen e cilësisë së mësimdhënies dhe promovimin e arsimit gjithëpërfshirës, analiza e stileve të të nxënit paraqet një mjet të vlefshëm për përmirësimin e praktikave pedagogjike në mësimin e gjuhës angleze.

Ky studim analizon dhe shqyrtonn literaturën bashkëkohore mbi stilet e të nxënit në mësimnxënien dhe mësimdhënien e gjuhës së huaj angleze në arsimin parauniversitar, duke identifikuar ndikimin e tyre në procesin e përvetësimit të gjuhës dhe në praktikat pedagogjike të mësuesve.

4. Metodologjia

Ky studim përfshin metodën e përzier (mixed) nëpërmjet ndërthurjes së studimit sasior dhe studimit cilësor. Në studimin sasior u përdor një pyetësor i standardizuar për nxënësit e klasave të gjashta deri në ato të dymbëdhjeta, të cilët u përkasin shkollave të ndryshme publike të arsimit parauniversitar në qytete të ndryshme të Shqipërisë si: Tiranë, Kamëz etj.. Në këtë pyetësor morën pjesë 110 nxënës të grupmoshës 12-18 vjeç. Në studimin cilësor përfshihet një studim rasti dhe vëzhgim për stilet e të nxënit në katër klasa të gjashta me 90 nxënës në total

të grupmoshës 12 vjeç në dy shkolla 9-vjeçare periferike të qytetit të Tiranës.

Qëllimi i studimit përfshin paraqitjen e kontekstit shkollor të stileve të të nxënësve në mësimdhënien dhe mësimnxënien e gjuhës së huaj angleze, identifikimin e sfidave bashkëkohore të mësimnxënies me stilet e të nxënësve si dhe dhënien e rekomandimeve për mësuesit e gjuhës angleze për një mësimdhënie cilësore dhe gjithëpërfshirëse. Objektivi i përgjithshëm i studimit është: të analizojë konceptet teorike dhe modelet kryesore të stileve të të nxënësve të zhvilluara nga studiuesit ndërkombëtare. Ky studim synon me anë të objektivave më specifike të:

- shqyrtojë marrëdhënien ndërmjet stileve të të nxënësve dhe përvetësimit të kompetencave në gjuhën angleze;
- identifikojë strategjitë pedagogjike që mbështesin stile të ndryshme të të nxënësve në klasat e arsimit parauniversitar;
- evidentojë sfidat dhe debatet shkencore që lidhen me përdorimin e teorisë së stileve të të nxënësve në praktikën arsimore;
- ofrojë një bazë teorike për zhvillimin e praktikave mësimore të diferencuara dhe të orientuara drejt nevojave individuale të nxënësve.

Hipotezat e studimit janë:

1. Nëse stilet e të nxënësve të arsimit parauniversitar lidhen statistikisht me nivelet e arritjeve të tyre akademike të gjuhës së huaj angleze, atëherë nxënësit do të ndihen më të motivuar në orën mësimore, sepse gjatë procesit mësimor nxiten gjithëpërfshirja e nxënësve në mësim.
2. Përdorimi i metodave të diferencuara të mësimdhënies, të përshtatura me stile të ndryshme të të nxënësve, ndikon pozitivisht në motivimin dhe përfshirjen e nxënësve gjatë procesit të mësimnxënies së gjuhës angleze.
3. Nxënësit që mësojnë në një mjedis mësimor ku merren parasysh stilet e tyre të të nxënësve arrijnë rezultate më të larta në zhvillimin e aftësive gjuhësore (dëgjim, të folur, lexim dhe shkrim) krahasuar me nxënësit që ndjekin mësimdhënie tradicionale.

Pyetjet kërkimore të këtij studimi janë:

1. Cilat janë stilet mbizotëruese të të nxënësve të arsimit parauniversitar gjatë mësimit të gjuhës së huaj angleze?
2. Si arrihet përvetësimi i njohurive dhe zhvillimi i kompetencave gjuhësore në një klasë heterogjene në lëndën e gjuhës së huaj angleze?
3. Në çfarë mase mësuesit e gjuhës angleze i marrin në konsideratë stilet e të nxënësve gjatë planifikimit dhe zbatimit të aktiviteteve mësimore?

Popullata e studimit përfshin: nxënësit, mësuesit, drejtorin e shkollës dhe prindërit e nxënësve, ndërsa popullata e targetuar e studimit përfshin: nxënësit

dhe mësuesit. Kampioni i studimit përfshiu në total 200 nxënës të klasave dhe shkollave të ndryshme të arsimit parauniversitar shqiptar.

Lloji i kampionimit ishte i qëllimshëm dhe përfshiu një larmishmëri të niveleve gjuhësore, klasave, shkollave dhe grupmoshave shkollore. Madhësia e kampionimit në këtë studim ishte e mjaftueshme për shkak të pjesëmarrjes së një numri të konsiderueshëm të nxënësve dhe mësuesve. Avantazhet e kampionimit janë: ka një pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësuesve në studim; të dhënat e mbledhura pasqyrojnë realitetin e stileve të të nxënësve në kontekstin shkollor shqiptar; të dhënat e studimit japin një ndihmesë të madhe në hartimin e politikave të duhura arsimore. Disavantazhi i kampionimit është se studimi përfshin shkolla kryesisht të Shqipërisë së Mesme, ndërkohë që studimi duhet të përfshijë edhe shkollat e Shqipërisë së Veriut dhe të Jugut.

Përshkrimi i kampionit është siç vijon: në pyetësin e standartizuar u përfshinë nxënës të shkollave 9-vjeçare dhe të mesme të grupmoshës 12-18 vjeç nga klasa e gjashtë deri në atë të dymbëdhjetë të niveleve gjuhësore A2 deri në nivelin B2. Në studimin e rastit u përfshinë vetëm nxënës të 4 klasave të gjashta në dy shkolla 9- vjeçare të grupmoshës 12 vjeçare dhe mësuesi lëndor i gjuhës angleze. Në studim kishte interes për pjesëmarrje vullnetare të nxënësve dhe mësuesve në studim.

Instrumentet kërkimore që u përdorën në studim janë: pyetësor dhe vëzhgim i nxënësve për stilet e të nxënësve në lëndën e gjuhës angleze. Pyetësorët përmbanin pyetje të mbyllura që japin përgjigjen po/jo, pyetje të hapura dhe pyetje me alternativa të shumëfishta. Vëzhgimi i nxënësve të klasave të gjashta u krye gjatë procesit mësimor të gjuhës së huaj angleze dhe në vëzhgim u përfshi triangulimi i të dhënave me ndërthurje të teorisë, metodës cilësore të vëzhgimit dhe të të dhënave të grumbulluara.

Historiku i studimit është si më poshtë: u planifikuan pyetjet e llojeve të ndryshme të pyetësorit; u përzgjedh kampioni i pjesëmarrësve në studim dhe u vëzhguan nxënës gjatë mësimi të gjuhës angleze si dhe u bashkëpunua ngushtësisht me nxënës, mësues, drejtues të shkollave dhe me prindërit e nxënësve. Pikëzimi i instrumenteve përfshiu 15 pyetje në pyetësor dhe aktivitete mësimore me stile të ndryshme të të nxënësve. Avantazhet e pikëzimit të instrumenteve të përdorura janë: u përdor një numër i mjaftueshëm i pyetjeve të hapura, të mbyllura dhe me alternativa të shumëfishta; gjatë vëzhgimit u vuri theksi tek aktivitetet mësimore me në qendër nxënësin dhe tek dokumentimi i vëzhgimit; të dhënat e grumbulluara nga pyetësi u kryen me Google forms dhe të dhënat e grumbulluara prej vëzhgimit u siguruan nëpërmjet mbajtjes së shënimeve të vëzhguesit dhe listëkontrollit (check list). Disavantazhi i pikëzimit të instrumenteve përfshin mospërdorimin e programeve më të avancuara të

mbledhjes së të dhënave. Metodologjia e analizës së të dhënave lidhet me analizën e statistikave të mbledhura me Google Forms dhe me të dhënat cilësore të mbledhura nëpërmjet listëkontrollit dhe shënimeve. Kufizimet në studim lidhen vetëm me një rajon të caktuar të Shqipërisë dhe duhet të përdoren edhe më shumë instrumente kërkimore. Gjatë studimit të kryer, u realizua aspekti etik duke u ruajtur të dhënat personale të pjesëmarrësve me konfidencialitet të plotë sipas parimeve themelore të kërkimit shkencor dhe legjislacionit në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale.

Të nxënit përfshin një proces psiko-social kompleks dhe afatgjatë në të cilin një individ modifikon njohuritë dhe aftësitë, vlerat, qëndrimet e sjelljet nëpërmjet përvojës, praktikës, studimit dhe udhëzimit. Qasja me në qendër nxënësin përqëndrohet në parimin e të mësuarit konstruktivist që vë theksin tek roli i nxënësit për të ndërtuar kuptimin e koncepteve të reja nëpërmjet harmonizimit të informacionit të ri e njohurive paraprake duke zhvilluar pavarësinë, autonominë dhe përgjegjësitë e nxënësve në procesin e të menduarit dhe të të mësuarit. (Korniza Kurrikulare e Arsimit Parauniversitar të Republikën së Shqipërisë, e përditësuar, 2024, fq. 60-61).

Gjenden shumë stile të të nxënit, por më kryesoret të cilat trajtohen në këtë punim janë: stili vizual, stili dëgjimor, stili verbal i leximit/shkrimit dhe stili kinestetik. Stili vizual ose pamor mundëson të mësuarit më mirë kur informacioni i njohurive dhe koncepteve të reja shoqërohet me diagrame, foto, pamje, video vizatimore për ilustrimin e mësimit, grafikë etj.. Nxënësit e stilit dëgjimor mësojnë më mirë nëpërmjet mundësisë për të dëgjuar informacionin e ri mësimor. Këto nxënës dëgjojnë mësuesin dhe mbajnë shënime ose dëgjojnë një këngë ose një libër në formatin audio apo dëgjojnë përmbajtjen audiovizive të një dokumentari të caktuar. Nxënësit që mësojnë me stilin verbal të leximit dhe shkrimit pëlqejnë që të mësojnë konceptet e reja mësimore në formën e tekstit, shkrimit dhe prezantimit duke përmbledhur e sintetizuar mësimin me anë të detyrave me shkrim. Stili kinestetik i të nxënit përfshin mësimin fizik nëpërmjet aktiviteteve mësimore me lëvizje nëpër klasë.

Stilet e të nxënit kanë ndryshuar edhe rolin e mësuesit në klasë. Mësimdhënia me në qendër mësuesin i jepte mësuesit rolin si burim kryesor i dijes, gjë që shkaktonte shpesh pasivitet në klasë. Ndërsa, mësimdhënia me në qendër nxënësin i jep mësuesit rolin e orientuesit udhëzuesit dhe menaxherit të burimeve të ndryshme të dijes duke nxitur bashkëpunim dhe përfshirjen e nxënësve në procesin mësimor. Në mësimdhënien me në qendër nxënësin, roli i mësuesit nuk kufizohet vetëm në transmetimin e njohurive, por përfshin edhe identifikimin e karakteristikave individuale të nxënësve. Tomlinson (2014) argumenton se diferencimi i mësimdhënies përbën një strategji efektive për adresimin e stileve

të ndryshme të të nxënësve në klasë.

Në mësimdhënien e gjuhës angleze, kjo nënkupton përdorimin e aktiviteteve të larmishme si: diskutimet në grup; projektet bashkëpunuese; prezantimet vizuale me vidjo-projektor, me piktura e vizatime; lojërat socio-edukative (dialogje, punë në grupe, konkurse; simulimet dhe dramatizimet; përdorimi i teknologjisë arsimore etj.). Sipas Richards dhe Rodgers (2014), qasjet bashkëkohore komunikuese favorizojnë krijimin e mundësive të shumta të të nxënësve, duke u mundësuar nxënësve të përfshihen në aktivitete që përputhen me preferencat e tyre individuale. Këto stile të të nxënësve japin një kontribut shumë të rëndësishëm në qasjen e mësimdhënies me në qendër nxënësin dhe në qasjen e mësimdhënies së diferencuar. Në këtë studim paraqiten të dhënat statistikore të grumbulluara me anë të pyetësorëve të plotësuar nga nxënësit pjesëmarrës në këtë studim. Studimi përmban gjetje sasiore dhe cilësore në kuadër të stileve të ndryshme të të nxënësve.

5. Gjetjet dhe rezultatet

Metoda e kërkimit shkencor në këtë punim përfshin një anketim/pyetësor mbi aktivitetet mësimore dhe një studim rasti dhe vëzhgimin të kryer nga një mësues lëndor i gjuhës angleze. Në këtë studim rasti dhe vëzhgim përmenden disa aktivitete mësimore të stileve të ndryshme të të nxënësve gjatë procesit mësimor të zhvilluar në lëndën e gjuhës angleze në katër klasa të gjashta të dy shkollave 9-vjeçare në periferi të Tiranës.

Përsa u përket gjetjeve dhe rezultateve të këtij punimi paraqiten të dhënat e mbledhura në mënyrë statistikore të anketës së zhvilluar me nxënësit të arsimit parauniversitar të shkollave 9-vjeçare dhe gjimnazeve të qyteteve të ndryshme të Shqipërisë si: Tiranë, Kamëz etj.. Target grupi i studimit përfshin nxënësit të grup-moshës 12-18 vjeç. Pyetjet e pyetësorit të zhvilluar përmbanin pyetje të mbyllura me dy alternativa. Pyetjet u zhvilluan mbi përdorimin e fjalorëve me piktura, hartave të koncepteve të reja mësimore, vidjove të shkurtëra mësimore, mbi punën në grupe, mbi përdorimin e Audio-CD-ve në lëndën e gjuhës angleze, mbi dialogjet në gjuhë angleze dhe mbi mënyrën se si ndiheshin nxënësit në orën e mësimi të gjuhës së huaj angleze.

Rreth 50,9% e nxënësve të anketuar u shprehën se mësuesi/ja e tyre e gjuhës angleze përdorte fjalor me piktura gjatë shpjegimit të mësimi. 63,6% e nxënësve të anketuar u përgjigjën që i përdornin hartat konceptuale në mësim për konceptet e reja. 20,6% e nxënësve të anketuar u shprehën se mësuesit e gjuhës angleze e ilustronin mësimin me vidjo të shkurtëra mësimore. 56,4% e nxënësve të anketuar u shprehën që punonin në punë me grupe gjatë mësimi të gjuhës angleze. 53,6% e nxënësve të anketuar u përgjigjën se mësuesit e tyre të gjuhës angleze tregonin tregime ilustruese për të shpjeguar fjalët e reja. 70,8% e

nxënësve të anketuar yreguan se mësuesit e tyre të gjuhës angleze përsornin një magnetofon për pjesët e dëgjimit me Audio-CD. 80,9% e nxënësve të anketuar u përgjigjën se mësuesit e tyre të gjuhës angleze i nxisnin ato që të zhvillonin dialogje në situata të ndryshme sociale në gjuhë angleze me bashkëmoshatarët e tyre. 97,3% e nxënësve të anketuar u shprehën që ndiheshin shumë të lumtur gjatë orës mësimore të gjuhës angleze dhe se mezi presin që të vinte ora tjetër mësimore e gjuhës angleze.

Përsa i përket studimit të rastit, mësuesi lëndor i gjuhës së huaj angleze ka përdorur gjatë orës mësimore mjete didaktike si: magnetofon për Audio-CD për dëgjimin e dialogjeve në gjuhë angleze, laptop, vidjo-projektor, fjalor me piktura, hartat e koncepteve, tabelën e bardhë ndërvepruese (Interactive WhiteBoard) etj.. Ky mësues i ka nxitur nxënësit e tij që të zhvillojmë dialogje dhe të recitojnë vjersha në gjuhë angleze. Gjithashtu, nxënësit kanë punuar në grupe dhe kanë përshkruar me fjalët e tyre pikturat e tekstit të leximit në anglisht si dhe kanë plotësuar hartën e koncepteve të fjalëve të reja në tabelën e zezë. Gjatë gjithë procesit mësimor, nxënësit kanë shprehur vazhdimisht nismën e tyre për të marrë pjesë në orën mësimore të gjuhës angleze gjithmonë kur mësuesi lëndor ka zhvilluar aktivitete mësimore me në qendër nxënësin me anë të stileve të ndryshme të të nxënit të gjuhës së huaj angleze. Mësuesi lëndor ka nxitur kreativitetin e nxënësve duke u dhënë si detyrë për të dhënë një përfundim ndryshe të tekstit të leximit në anglisht. Gjatë çdo stili të të nxënit, mësuesi lëndor ka mbajtur shënime nëpërmjet checklist (listës së kontrollit), gjë e cila ka dhënë një ndihmesë të madhe në identifikimin e stilit të të nxënit në të cilin nxënësit e klasës mësonin më mirë.

Gjetjet e këtij studimi tregojnë se mësuesit e gjuhës angleze në arsimin parauniversitar përdorin në një masë të konsiderueshme aktivitete dhe mjete mësimore që lidhen me stile të ndryshme të të nxënit. Rezultatet dëshmojnë se ekziston një tendencë për të integruar qasje të ndryshme pedagogjike që synojnë përfshirjen e nxënësve me preferenca të ndryshme të të nxënit, duke krijuar një mjedis më të larmishëm dhe më motivues për zhvillimin e kompetencave gjuhësore.

Përdorimi i fjalorëve me piktura nga 50,9% e mësuesve dhe i hartave konceptuale nga 63,6% e tyre tregon se elementet vizuale janë të pranishme në procesin e mësimdhënies së gjuhës angleze. Këto rezultate sugjerojnë se një pjesë e konsiderueshme e mësuesve i kushtojnë rëndësi stilit vizual të të nxënit, duke ndihmuar nxënësit të kuptojnë më lehtë fjalorin e ri dhe marrëdhëniet ndërmjet koncepteve gjuhësore. Megjithatë, përqindja jo shumë e lartë e përdorimit të fjalorëve me piktura tregon se ende ka hapësirë për zgjerimin e përdorimit të materialeve vizuale në klasë.

Një tjetër gjetje me rëndësi lidhet me përdorimin relativisht të ulët të videove të shkurtra mësimore (20,6%). Ky rezultat mund të tregojë kufizime në infrastrukturën teknologjike të shkollave ose mungesën e praktikave të konsoliduara për integrimin e teknologjisë digjitale në mësimdhënien e gjuhës angleze. Duke qenë se videot kombinojnë elemente vizuale dhe dëgjimore, përdorimi i tyre mund të kontribuojë ndjeshëm në rritjen e interesit dhe të kuptuarit të përmbajtjes nga nxënësit.

Rezultatet tregojnë gjithashtu se 56,4% e nxënësve punojnë në grupe gjatë orëve të gjuhës angleze. Ky tregues dëshmon praninë e aktiviteteve bashkëpunuese, të cilat favorizojnë stilin social të të nxënit dhe zhvillimin e aftësive komunikuese. Në të njëjtën kohë, 80,9% e nxënësve raportuan se mësuesit i nxisin në zhvillimin dialogje në situata të ndryshme sociale në gjuhën angleze. Kjo përqindje e lartë dëshmon orientimin e mësimdhënies drejt qasjes komunikuese dhe krijimit të mundësive për përdorimin praktik të gjuhës.

Përqindja prej 70,8% e përdorimit të Audio-CD-ve dhe materialeve dëgjimore tregon se mësuesit i kushtojnë rëndësi zhvillimit të aftësive receptive, veçanërisht të dëgjimit. Kjo gjetje është në përputhje me rëndësinë që ka ekspozimi ndaj gjuhës autentike në përvetësimin e gjuhëve të huaja. Gjithashtu, përdorimi i tregimeve ilustruese nga 53,6% e mësuesve tregon përpjekjet për të lidhur mësimin me situata konkrete dhe kuptimplota, duke e bërë përmbajtjen më të afërt me përvojat e nxënësve.

Ndër rezultatet më domethënëse të studimit është fakti se 97,3% e nxënësve deklaruan se ndiheshin shumë të lumtur gjatë orës së gjuhës angleze dhe prisnin me interes orën e radhës. Ky rezultat sugjeron një nivel shumë të lartë motivimi dhe angazhimi, i cili mund të lidhet drejtpërdrejt me përdorimin e aktiviteteve të larmishme dhe me qasjen e përqendruar të nxënësi. Literatura pedagogjike thekson se motivimi është një nga faktorët më të rëndësishëm që ndikon në suksesin e të nxënit të gjuhëve të huaja, prandaj ky rezultat përbën një tregues pozitiv për efektivitetin e praktikave të përdorura.

Studimi i rastit mbështet dhe plotëson rezultatet e anketimit. Përdorimi i mjeteve të ndryshme didaktike, si magnetofoni, laptopi, videoprojektori, fjalorët me piktura, hartat konceptuale dhe tabela ndërvepruese, dëshmon për një qasje të larmishme pedagogjike që synon të adresojë stile të ndryshme të të nxënit. Aktivitetet si dialogjet, recitimi i vjershave, puna në grupe, përshkrimi i pikturave dhe plotësimi i hartave konceptuale kanë krijuar mundësi që nxënësit të përfshihen aktivisht në procesin mësimor. Të dhënat e grumbulluara nga checklist (lista e kontrollit) rezulton se shumica e nxënësve mësojnë më mirë dhe tregojnë interes të madh për mësimin e gjuhës angleze nëpërmjet stilit pamor të të nxënit. Angazhimi dhe iniciativa e vazhdueshme e nxënësve gjatë këtyre

aktiviteteve sugjerojnë se mësimdhënia e diferencuar sipas stileve të të nxënës mund të ndikojë pozitivisht në pjesëmarrjen dhe motivimin e tyre.

6. Diskutime dhe përfundime

Mësimdhënia duhet të zhvillohet në përputhje me stilet e të nxënës të të gjithë nxënësve të klasës. Nxënës të ndryshëm kanë stile të ndryshme të të mësuarit e koncepteve të reja mësimore. Stilet e të nxënës lehtësojnë mësimdhënien e diferencuar në klasë ku secili nxënës mëson sipas stilit që i përshtatet më së miri. Duke njohur stilet e të nxënës të nxënësve, mësuesi/ja mund të organizojë aktivitetet mësimore në atë mënyrë që t'u përshtaten nevojave të nxënësve. Në stilin pamor/vizual, mësuesi/ja mund të nxisë nxënësit që të bëjnë vizatime ose harta konceptesh; nxënësit mund të shikojnë dokumentar ose vidjo udhëzuese; nxënësit mund të përdorin hartën e koncepteve, diagramin e Venit për të krahasuar dy koncepte të ndryshme; nxënësit mund të përshkruajnë foto ose harta të ndryshme etj.. Në stilin dëgjimor, nxënësit mund të përdorin tregime të bazuara në ilustrime dhe të incizuara në audio në formatin e librit digjital e-book; nxënësit mund të dëgjojnë dialogje në kontekste të ndryshme sociale në gjuhë të huaj etj.. Në stilin verbal të lexim-shkrimit, nxënësit mund të mbajnë shënime gjatë shpjegimit të mësimin nga mësuesi/ja; mund të lexojnë një tekst me zë të lartë dhe më pas, të diskutojnë dhe t'a ritregojnë tekstin; mund të shkruajnë një ese ose mund të recitime një vjershë përpara klasës. Në stilin kinestetik, nxënësit mund të zhvillojnë një lojë me role duke improvizuar një situatë sociale; mund të aktrojnë një dramë, mund të zhvillojnë një dialog etj...

Ky studim evidenton se përdorimi i stileve të ndryshme të të nxënës në mësimdhënien e gjuhës angleze kontribuon në krijimin e një mjedisi mësimor më gjithëpërfshirës, më motivues dhe më efektiv për nxënësit e arsimit parauniversitar. Gjetjet tregojnë se mësuesit e gjuhës angleze përdorin një sërë strategjish dhe aktiviteteve që adresojnë stile të ndryshme të të nxënës, si stili vizual, dëgjimor dhe bashkëpunues, duke mundësuar përfshirjen aktive të nxënësve në procesin mësimor. Përdorimi i mjeteve vizuale, si fjalorët me piktura dhe hartat konceptuale, ka rezultuar i dobishëm për kuptimin dhe përvetësimin e koncepteve të reja gjuhësore, duke lehtësuar procesin e të nxënës të një numër i konsiderueshëm nxënësish.

Aktivitetet dëgjimore dhe komunikative, të tilla si dëgjimi i dialogjeve në gjuhën angleze dhe zhvillimi i dialogjeve ndërmjet nxënësve, kanë ndikuar pozitivisht në zhvillimin e aftësive gjuhësore dhe në rritjen e vetëbesimit të nxënësve gjatë përdorimit të gjuhës së huaj. Puna në grupe dhe aktivitetet bashkëpunuese kanë nxitur ndërveprimin social, shkëmbimin e ideve dhe pjesëmarrjen aktive të nxënësve, duke mbështetur zhvillimin e kompetencave

komunikuese dhe sociale. Studimi i rastit konfirmon se përdorimi i metodave dhe aktiviteteve të larmishme, të orientuara drejt nevojave të nxënësve, rrit interesin, angazhimin dhe motivimin e tyre gjatë orëve të gjuhës angleze.

Niveli shumë i lartë i kënaqësisë së nxënësve ndaj orës së gjuhës angleze tregon se zbatimi i aktiviteteve që përfshijnë stile të ndryshme të të nxënës ndikon pozitivisht në klimën e klasës dhe në qëndrimin e nxënësve ndaj procesit mësimor. Rezultatet e studimit mbështesin idenë se nuk ekziston një stil i vetëm i të nxënës që garanton sukses për të gjithë nxënësit; përkundrazi, kombinimi i strategjive të ndryshme pedagogjike krijon mundësi më të mëdha për arritje dhe përfshirje të suksesshme të çdo nxënësi. Mësimdhënia e diferencuar, e mbështetur në stile të ndryshme të të nxënës, paraqitet si një qasje e rëndësishme pedagogjike për përmirësimin e cilësisë së mësimdhënies dhe të rezultateve të nxënësve në gjuhën angleze.

Në përfundim, studimi dëshmon se integrimi i stileve të ndryshme të të nxënës në procesin e mësimdhënies së gjuhës angleze përbën një faktor të rëndësishëm në rritjen e motivimit, pjesëmarrjes aktive dhe efektivitetit të të nxënës, duke kontribuar në zhvillimin e përgjithshëm akademik dhe personal të nxënësve.

7. Rekomandime

Një vëmendje e veçantë në këtë punim do t'u kushtohet edhe rekomandimeve mbi zbatimin e stileve të të nxënës në kontekstin e arsimit parauniversitar shqiptar ku theksohet rëndësia e mjeteve didaktike dhe aktiviteteve mësimore për një mësimdhënie cilësore e bashkëkohore sa më gjithëpërfshirëse. Rekomandohet që mësuesit, veçanërisht mësuesit e gjuhës së huaj angleze të përdorin tabelën e bardhë ndërvepruese (Interactive WhiteBoard) për të shpjeguar mësimin e ri sipas stileve të sipërpërmendura të të nxënës. Gjithashtu, mësuesit e gjuhës së huaj angleze duhet të përdorin një magnetofon ose pajisje audio MP3 në mënyrë që nxënësit të mund të dëgjojnë dialogje të ndryshme sociale në gjuhë të huaj. Përdorimi i laptopit dhe i vidjo-projektorit është një nevojë e domosdoshme për të rritur cilësinë e mësimdhënies dhe mësimnxënies.

Sugjerohet që mësuesit të përdorin fjalor me piktura për të shpjeguar fjalët e reja në gjuhë të huaj. Për më tepër, mësuesit mund të përdorin piktura të një tregimi të shkurtër të renditura pa radhë, të cilat nxënës mund t'i rendisin sipas radhës së duhur dhe të formojnë një ngjarje imagjinare me to. Përdorimi i diagramit të Venit në tabelën e zezë ose në fletore ndihmon nxënësit që të mendojnë në mënyrë kritike duke krahasuar dhe duke gjetur të përbashkëtat dhe ndryshimet e dy koncepteve të ndryshme. Ditari dy pjesësh ku në njërin anë citohet një thënie e autorit dhe në anën tjetër komentohet ajo shprehje nga nxënësit, i ndihmon nxënësit të zhvillojnë stilin verbal të shkrim-leximit. Dialogjet, loja me role

dhe dramatizimi janë aktivitete mësimore të shkëlqyera për stilin kinestetik të të nxënit dhe e bëjnë mësimin më interesant e më ndërveprues dhe e kthejnë klasën në një mjesis shkollor më miqësor për nxënësit.

Mësuesit e gjuhës angleze duhet të vazhdojnë të përdorin një kombinim aktivitets që mbështesin stile të ndryshme të të nxënit, në mënyrë që të plotësojnë nevojat dhe preferencat e ndryshme të nxënësve. Institucionet arsimore duhet të investojnë më shumë në pajisje teknologjike dhe burime digjitale për të rritur përdorimin e videove edukative dhe materialeve multimediale në klasë. Duhet të organizohen trajnime profesionale për mësuesit lidhur me identifikimin dhe integrimin e stileve të të nxënit në procesin e mësimdhënies së gjuhëve të huaja. Aktivitetet bashkëpunuese, puna në grupe dhe dialogjet komunikative duhet të zënë një vend më të madh në planifikimin mësimor, pasi ato nxisin ndërveprimin dhe zhvillimin e aftësive komunikuese.

Mësuesit duhet të përdorin më shpesh mjete vizuale, si fjalorët me piktura, hartat konceptuale dhe tabelat ndërvepruese, për të lehtësuar kuptimin dhe përvetësimin e koncepteve të reja gjuhësore. Drejtoritë dhe institucionet përgjegjëse për arsimin duhet të mbështesin krijimin e mjediseve mësimore që favorizojnë qasjet me në qendër nxënësin dhe promovojnë pjesëmarrjen aktive të tij. Studime të ardhshme mund të përfshijnë mostra më të gjera dhe instrumente kërkimore më të larmishme për të analizuar më thellësisht ndikimin e stileve të të nxënit në arritjet akademike të nxënësve në gjuhën angleze. Rekomandohet që hartuesit e kurrikulave të integrojnë më qartë strategjitë e lidhura me stilet e të nxënit, duke ofruar udhëzime praktike për përdorimin e tyre në klasat e arsimit parauniversitar. Duhet të inkurajohet përdorimi i metodave aktive të të nxënit, të cilat rrisin motivimin, autonominë dhe përgjegjësinë e nxënësve për të nxënin e tyre. Nisur nga niveli shumë i lartë i kënaqësisë së nxënësve ndaj lëndës së gjuhës angleze, praktikat e suksesshme të evidentuara në këtë studim mund të shërbejnë si modele të mira për t'u zbatuar edhe në lëndë të tjera të kurrikulës shkollore.

BIBLIOGRAFIA

- BABJI, N., *Stilet e të nxëniet*, <https://naimbabaj67.weebly.com/stilet-e-teuml-nxeumlinit.html>.
- DUNN, R., & DUNN, K. (1993). *Teaching secondary students through their individual learning styles: Practical approaches for grades 7–12*. Allyn & Bacon.
- FLEMING, N. D. (2001). *Teaching and learning styles: VARK strategies*.
- GARO, S. (2011). *Metodologjia dhe praktika e mësimdhënies*. U.F.O. Press, fq.7.
- Grup autorësh (1997). *Strategjia e të mësuarit*. Prishtinë: Koha, fq.362.
- KOLB, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Korniza Kurrikulare e Arsimit Parauniversitar e Republikës së Shqipërisë, e përditësuar, Tiranë, 2024.
- KRAJA, M. (2012). *Pedagogjia*. Tiranë: Erik, fq.332
- OXFORD, R. L. (2003). *Language learning styles and strategies: An overview*. GALA Journal, 1(1), 1–25.
- PASHLER, H., MCDANIEL, M., ROHRER, D., & BJORK, R. (2008). *Learning styles: Concepts and evidence*. Psychological Science in the Public Interest, 9(3), 105–119.
- Portali Shkollor Alb. <https://www.portalishkollor.al/kuriozitet/stilet-e-te-nxenit-ngamsepranvera-musta>
- REID, J. M. (1987). *The learning style preferences of ESL students*. TESOL Quarterly, 21(1), 87–111.
- RICHARDS, J. C., & RODGERS, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- TOMLINSON, C. A. (2014). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners* (2nd ed.). ASCD.